➔Η αύξηση του μεταναστευτικού ρεύματος στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ου αιώνα αντιμετωπίστηκε από τις ελληνικές κυβερνήσεις με θετικό βλέμμα λόγω της σημασίας των εμβασμάτων των μεταναστών για την ελληνική οικονομία και της ελπίδος ότι, με την παλιννόστησή τους, οι Έλληνες μετανάστες θα αποτελούσαν φορείς εκσυγχρονισμού. Οι μετανάστες θεωρούνταν προσωρινοί απόδημοι, οι οποίοι «αφομοιούντες προς εαυτούς κατά τε τους τύπους και την ουσίαν τον πολιτισμόν, εν μέσω του οποίου διαβιούσιν, επανερχόμενοι ανυψούσι το επίπεδον του παρ' ημίν αφομοιωθέντος συγχρόνου πολιτισμού». Αργότερα όμως η μετανάστευση άρχισε να θεωρείται επικίνδυνη λόγω της αραίωσης του πληθυσμού σε πολλές επαρχίες, της μείωσης του εργατικού δυναμικού και του περιορισμού του αριθμού των στρατευσίμων. Ήταν έντονος ο φόβος ότι οι μετανάστες κάτω από την επίδραση του ξένου περιβάλλοντος ήταν πιθανό να «αποβάλλωσι την σφραγίδα του εθνικού χαρακτήρος». ←

Όπως και τα μέλη άλλων εθνοτικών ομάδων στις ΗΠΑ, οι μετανάστες από την Ελλάδα τουλάχιστον στα πρώτα χρόνια της εγκατάστασής τους λειτουργούσαν στο πλαίσιο περισσότερο διατοπικών παρά διεθνικών δικτύων. Συνήθως εγκαθίσταντο σε πόλεις όπου προηγουμένως είχαν βρει απασχόληση συντοπίτες τους. Για τους περισσότερους μετανάστες, τα εθνοτοπικά σωματεία συνιστούσαν τον βασικότερο φορέα αλληλοβοήθειας, κοινωνικοποίησης και συλλογικής ταύτισης καθώς αποκαθιστούσαν σε ένα βαθμό την οικειότητα του τόπου τους σε ένα ξένο και εχθρικό περιβάλλον. Ο πρεσβευτής της Ελλάδος στις ΗΠΑ, Λάμπρος Κορομηλάς, τόνιζε το 1908 ότι οι μετανάστες «ανερμάτιστοι ερρίφθησαν εις στενωπούς και καταγώγια, εργαζόμενοι ως είλωτες, παίγνια του πρώτου τυχόντος κακοήθους, μη αντιλαμβανόμενοι εκ της εδώ ζωής άλλο τι ή ότι είνε απηλαγμένοι των ελληνικών νόμων και της γειτονίας του δανειστού των. Ουδέν απολύτως συνέχει αυτούς ειμή μόνον η μνήμη του χωρίου των». Αυτό δεν σημαίνει ότι τα διατοπικά δίκτυα και κυρίως τα εθνοτοπικά σωματεία δεν ήταν φορείς του ελληνικού εθνικιστικού λόγου, όμως η αφοσίωση στη Μεγάλη Ιδέα συνδυαζόταν με περιφρόνηση για τον βασιλιά Γεώργιο και την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία της Ελλάδος, την οποία οι μετανάστες θεωρούσαν διεφθαρμένη και υπεύθυνη για την ήττα στον «ατυχή πόλεμο» του 1897 και την οικονομική κρίση που τους ανάγκασε να μεταναστεύσουν.

Από την άλλη, η ελληνική κυβέρνηση αντιμετώπισε την αποδημία από την Οθωμανική Αυτοκρατορία ως ευκαιρία να «διαπαιδαγωγήσει εθνικά» τους ελληνορθόδοξους μετανάστες, τους οποίους θεωρούσε ως τμήμα του ελληνικού έθνους. Αρχικά γι' αυτούς βασικά σημεία αναφοράς ήταν το πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και ο τόπος καταγωγής τους. Αυτό δεν ίσχυε μόνο για τους αλβανόφωνους ή σλαβόφωνους μετανάστες τους οποίους διεκδικούσαν οι αλβανοί και οι βούλγαροι εθνικιστές. Ακόμη και οι ελληνόφωνοι Ρωμιοί δεν ταυτίζονταν, τουλάχιστον αρχικά, απαραίτητα με την αλυτρωτική πολιτική της Ελλάδας.

➔ Στο βαθμό που τόσο για τους ελληνορθόδοξους Οθωμανούς όσο και για τους Έλληνες υπηκόους ο τοπικισμός ήταν ιδιαίτερα ισχυρός, δεν ήταν αυτονόητη η αλληλεγγύη προς μετανάστες από άλλες επαρχίες του ελληνικού κράτους και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Στο Σικάγο, οι μετανάστες από την Αρκαδία το 1897 ήρθαν σε σύγκρουση με τους καταγόμενους από τη Λακωνία και ίδρυσαν χωριστή εκκλησία. Αλλά και οι Ρωμιοί στις Ηνωμένες Πολιτείες ήρθαν σε αντιπαράθεση με τους μετανάστες από την Ελλάδα. Στο Σικάγο, σύμφωνα με τον πρόεδρο της Εθνικής Επιτροπής Αλυτρώτων Νικόλαο

Κυριακίδη, «επικρατεί ζηλοτυπία μεταξύ των ελευθέρων Ελλήνων και των Αλυτρώτων τοιούτων. Βέβαια το τοιούτον δεν φθάνει μέχρι του μίσους· παρατηρείται όμως ότι οσάκις ευτυχούν και οι μεν και οι δε η κατάστασις δε αμφοτέρων είναι ανθηρά, αι υφιστάμεναι σχέσεις εκδηλούνται άρισται. Οσάκις όμως η μία μερίς ευρίσκεται εις υποδεέστερην θέσιν ή επικρατεί ανταγωνισμός τότε αι παρεξηγήσεις και οι διχόνοιαι καθίστανται αναπόφευκτοι.». ←

Γιάννης Παπαδόπουλος, «Κράτος, Σύλλογοι, Εκκλησία: απόπειρες ελέγχου των Ελλήνων μεταναστών στις ΗΠΑ στις αρχές του 20ου αιώνα», Λ. Βεντούρα-Λ. Μπαλτσιώτης (επιμ.), *Το έθνος πέραν των συνόρων. Ομογενειακές πολιτικές του Ελληνικού Κράτους*, Αθήνα, Βιβλιόραμα, 2013, 220-223.